

Đỗ Huy: Nghĩ về mùa xuân và tuổi trẻ

Nghĩ về mùa xuân và tuổi trẻ TRONG DI SẢN TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

G&T. ĐỖ HUY

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất yêu mùa xuân; bởi vì mùa xuân ở Việt Nam không chỉ là mùa đẹp nhất trong một năm-hoa lá đậm chồi nảy lộc, cây cối tốt tươi, tiết trời ấm áp, mát mẻ... mà nó còn là mùa lễ hội để mọi người du xuân tìm về nguồn cội dân tộc, ôn nhớ những võ công đại thắng quân xâm lược. Mùa xuân, tháng ba ngày đại lễ giỗ tổ Hùng Vương; mùa xuân ngày tết Kỷ Dậu, Quang Trung đại phá quân Thanh xâm lược; mùa xuân ngày hội Lòng tòng của đồng bào miền ngược, ngày rước cá Ông của đồng bào miền Biển và ngày ra quân xuống đồng của hàng trăm, hàng ngàn làng mạc trên châu thổ Bắc Bộ. Mùa xuân, tiếng trống rền vang trên các xóm vật; tiếng công chiêng rung chuyển núi rừng đại ngàn Tây Nguyên, tiếng cười hân hoan của các nam thanh, nữ tú chơi xuân trong các hội ném còn, dưới chân những cột đu quay... Trên đất nước Việt Nam từ thành thị đến nông thôn đâu đâu mùa xuân cũng tung bùng, rộn rã, người người vui vẻ, nhà nhà sum họp, hoa đào, hoa mai, hoa ban nở rục rở.

Chủ tịch Hồ Chí Minh-một người con ưu tú nhất của dân tộc Việt Nam không chỉ lớn lên cùng với những ngày xuân ấy của đất nước, mà Người cùng với thời đại mang tên mình còn tạo thêm năng lượng mới, sức sống mới cho mùa xuân của dân tộc. Cả cuộc đời lao động, chiến đấu của mình, Hồ Chí Minh đã trở thành mùa xuân Việt Nam rạng rỡ trong tâm thức nhân loại hiện đại. Hồ Chí Minh đã mang những mùa xuân thiêng liêng của cha ông vào những trận đánh lớn chống quân xâm lược trong những chiến dịch Đông Xuân hùng vĩ tạo nên vành hoa lửa Điện Biên chấn động địa cầu;

những tổng tiến công mùa xuân Mậu Thân bão táp làm run sợ cả Lầu Năm góc.

Giặc tan, mùa xuân, Chủ tịch nước-Hồ Chí Minh lại xuống đồng chống hạn cứu lúa Chiêm cùng với bà con nông dân lam lũ quanh năm nghèo đói; đã vào xuống máy bàn bạc với những người thợ lấm lem dầu mỡ vất vả cải tiến kỹ thuật đưa máy móc về ruộng đồng để tạo ra năng suất mới cho đất nước.

Mùa xuân, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã làm thơ chúc tết đồng bào cả nước và kiều bào nước ngoài; chúc phúc các cụ cao niên, thăm hỏi những thương bệnh binh, mừng tuổi các gia đình có công và âu yếm các cháu nhỏ, kính dâng lên Mẹ tổ quốc những kỳ tích lao động và những thành quả chiến đấu trong bảo vệ biên cương. Mùa xuân, Chủ tịch nước-Hồ Chí Minh phát động cả nước trồng cây, gây rừng và tự mình cũng trồng thêm những cây mới để cho đất nước mãi mãi xuân xanh.

Trong di sản tư tưởng Hồ Chí Minh, mùa xuân là lao động, là tổ quốc; mùa xuân là ước mơ, là khát vọng, là sự hồi sinh, là sức sống... và trên hết, mùa xuân là tuổi trẻ, là tương lai của dân tộc, hạnh phúc của đồng bào.

Cách đây hơn 60 năm, tháng Giêng năm 1946-mùa xuân đầu tiên của dân tộc ta sau 80 năm bị thực dân Pháp đô hộ, Chủ tịch nước Hồ Chí Minh đã xúc động lớn lao về mùa xuân đầu tiên khi chính quyền đã về tay nhân dân ấy; Người nghĩ ngay đến tương lai của đất nước, đến tuổi trẻ, đến kiến thiết "đời sống mới" của dân tộc. Với trí tuệ minh mẫn của một nhà hoạt động chính trị thiên tài, người khai bút "Một năm khởi đầu từ mùa

xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội¹. Trong tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh lúc đó: “Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không²” là do tuổi trẻ quyết định.

Với cơ chất sinh học của mình, tuổi trẻ có những thể chất đang phát triển đầy sức sống như mùa xuân. Về phương diện xã hội, tuổi trẻ là kiểu tính cách có ước mơ táo bạo, có năng lực sáng tạo phi thường... Có thể nói, tuổi trẻ chính là sức sống của tự nhiên, là mùa xuân, là tương lai của cộng đồng dân tộc. Về cơ bản, tuổi trẻ là một động lực phát triển xã hội. Vì vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh mới viết rằng: “Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội”.

Chủ tịch Hồ Chí Minh rất tin và rất yêu tuổi trẻ. Người tâm sự rằng: “Bác rất yêu quý thanh niên. Nếu cần giải thích thì Bác nói thêm thế này, Bác rất yêu mến thanh niên” vì thanh niên là máu thịt của cha anh, là hồn thiêng sông núi, là đại biểu của tinh thần tự tôn, tự lập của dân tộc mấy ngàn năm để lại, “là người tiếp sức cách mạng cho thế hệ thanh niên già, đồng thời là người phụ trách, diu dắt thế hệ thanh niên tương lai... Thanh niên là người xung phong trong công cuộc phát triển kinh tế và văn hoá... là lực lượng cơ bản bảo vệ tổ quốc...³”. Trên hết “thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà. Nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh, một phần lớn là do thanh niên⁴”.

Coi tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội, là chủ tương lai của dân tộc, Chủ tịch Hồ Chí Minh chăm lo vun trồng cho mùa xuân ấy, bồi dưỡng mọi mặt cho người chủ tương lai. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã gắn “lợi ích mười năm phải trồng cây” với “lợi ích trăm năm phải trồng người”. Trồng cây là để cho đất nước xanh mãi mùa xuân. Trồng người cũng là để cho xã hội mãi mãi có sức trẻ thanh xuân.

Trong di sản tư tưởng Hồ Chí Minh, cây muốn xanh thì phải chăm bón, xã hội muốn có sức sống thì phải rèn tạo con người. Như nhà kiến trúc muốn xây dựng những lâu đài nguy nga, tráng lệ, bền vững cho mỗi thời đại, họ phải có dự kiến và quy hoạch; sự nghiệp trăm năm trồng người là sự nghiệp rất vĩ đại lại càng cần phải có ý tưởng rõ ràng. Ý tưởng rõ ràng của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong sự nghiệp trăm năm trồng người để xây dựng xã hội mới ở Việt Nam muôn đời bền vững là phải hình thành cho được một kiểu người thanh niên mới. Đó là kiểu người thanh niên có lý tưởng tiên tiến, có đạo đức trong sáng, có ước mơ táo bạo, có

sự phát triển về trí tuệ, về thể lực và về mỹ cảm. Đó là kiểu nhân cách lao động tự giác, trung thực và sáng tạo.

Nhân cách trẻ, trong di sản tư tưởng Hồ Chí Minh là biểu trưng của quá trình xã hội hoá các yếu tố sinh học của thế hệ trẻ thông qua khả năng tự lựa chọn và tự điều chỉnh các hướng hành vi. Tâm lý của nhân cách trẻ luôn luôn sôi nổi vô tư đầy cảm hứng lãng mạn. Với khả năng ưa hoạt động, thích cái mới, khát khao khẳng định mình và với tư chất là thế hệ kế thừa, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói rằng “Thanh niên là chủ tương lai của nước nhà”.

Tuy nhiên, để cho thế hệ trẻ, cho thanh niên thật xứng đáng là người chủ tương lai của một “Dân tộc anh hùng”, “trong thời đại anh hùng”, thì thanh niên “ngay hiện tại phải rèn luyện tinh thần và lực lượng của mình, phải ra sức làm việc để chuẩn bị cho cái tương lai đó⁵”.

Trước hết là rèn luyện tinh thần, đó là rèn luyện lý tưởng sống. Để làm chủ tương lai của một dân tộc anh hùng trong thời đại anh hùng, thanh niên phải nhận thức “mình là một bộ phận quan trọng trong dân tộc, dân tộc bị nô lệ thì thanh niên cũng bị nô lệ. Dân tộc được giải phóng, thanh niên mới được tự do⁶”. Lý tưởng của thanh niên phải là lý tưởng độc lập cho dân tộc, tự do cho đồng bào. Lý tưởng ấy đòi hỏi thanh niên chấp nhận “các sự hy sinh khó nhọc thì mình làm trước người ta, còn sự sung sướng thanh niên, thì mình nhường người ta hưởng trước (Tiên thiên hạ ưu, hậu thiên hạ lạc). Công việc đáng làm thì khó mấy cũng cố chịu, quyết làm cho kỳ được. Ham làm những việc ích quốc lợi dân. Không ham địa vị và công danh phú quý⁷”.

Lý tưởng tức là mục tiêu phấn đấu. Có lý tưởng thì mục tiêu phấn đấu rõ ràng, nghị lực sống của tuổi trẻ sẽ kiên định, nhân cách sống sẽ cao thượng, hoài bão sẽ đúng đắn. Người thanh niên thiếu lý tưởng sống thì mục tiêu tầm thường, nghị lực nhỏ bé, nhân cách không thể cao thượng. Nhà thơ Tố Hữu gọi lý tưởng sống là “đôi mắt thần chủ nghĩa”, nó hướng tới cho thanh niên đến với cái đúng, cái tốt, cái đẹp; nó làm cho đời sống tinh thần, tư tưởng, tình cảm của thanh niên lúc nào cũng như một vườn vẫy “đầy hoa lá, rất đậm hương và rộn tiếng chim” (Từ ấy).

Lý tưởng nào cũng gắn với ước mơ và hoài bão. Ước mơ nào cũng bay bổng và lãng mạn và chúng trở nên mạnh mẽ hơn, cháy bỏng hơn khi hoá thân thành hoài bão. Hoài bão của tuổi trẻ

chính là tố chất quan trọng thúc đẩy mọi ước mơ trở thành hiện thực. Lý tưởng chính là ước mơ ở trình độ nhận thức, trình độ thế giới quan và được hoàn thành từ hoài bão. Ước mơ đúng đắn tức là ước mơ gắn liền với khả năng thực hiện chuỗi các mục tiêu: mục tiêu gần chuẩn bị cho mục tiêu xa, mục tiêu xa vẫy gọi, định hướng cho mục tiêu gần. Chủ tịch Hồ Chí Minh khuyên thanh niên có những ước mơ lớn trở thành anh hùng, của một dân tộc anh hùng bởi vì Người tin tưởng sức mạnh của thanh niên; lý tưởng cách mạng: "không có gì quý hơn độc lập tự do" của thanh niên. "Tiên thiên hạ ưu, hậu thiên hạ lạc" có nghĩa là thanh niên cần xác định đúng đắn mục tiêu cố gắng và hướng thụ trước vô vàn cám dỗ của cuộc sống. Chủ tịch Hồ Chí Minh nói rằng, nếu người thanh niên sống thiếu lý tưởng thì luôn có "tâm lý tự tư, tự lợi, chỉ lo lợi ích riêng và sinh hoạt riêng của mình... ham sung sướng và tránh khó nhọc... xem khinh lao động, nhất là lao động chân tay... lười biếng, xa xỉ... cách sinh hoạt ủy mị, kiêu ngạo giả dối, khoe khoang".

Tuổi trẻ Việt Nam trong bảo vệ tổ quốc đã có hàng ngàn, hàng vạn người trở thành anh hùng thực hiện lý tưởng vì độc lập tự do của tổ quốc, thống nhất đất nước, thu giang sơn về một mối. Tuổi trẻ Việt Nam hôm nay đang đứng trước những vấn đề xã hội rất phức tạp và đa dạng. Họ đã được hưởng những thành quả cách mạng to lớn của cha anh; song nhiệm vụ lịch sử mà họ phải đảm đương lại không giống với các thế hệ trước. Quan điểm phát triển lâu bền và liên tục giữa các thế hệ đã chỉ ra rằng, thế hệ sau chỉ có thể cao hơn thế hệ trước, khi họ biết đứng trên vai thế hệ trước mà vươn lên. Các thế hệ đi trước, khi thực hiện các nhu cầu của mình, đáp ứng các đòi hỏi của lịch sử, không những không làm cản trở mà còn chuẩn bị thật tốt cho các thế hệ sau thực hiện và đáp ứng tốt những nhu cầu mới của mình và những nhiệm vụ mới mà lịch sử trao cho. Nhiệm vụ lịch sử của tuổi trẻ Việt Nam hôm nay là phải hàn gắn những vết thương chiến tranh, phải làm cho dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh. Đó là một nhiệm vụ lịch sử rất nặng nề mà thế hệ đi trước mới chuẩn bị được một phần. Phần tiếp theo đang đè nặng lên vai để thử thách lý tưởng của thế hệ trẻ hôm nay.

Thế giới ngày hôm nay là một thế giới đa cực và vô cùng phức tạp. Rất nhiều những cám dỗ mới đối với tuổi trẻ luôn yêu chuộng cái lạ, cái mới. Rất nhiều thế lực khác nhau đang tranh giành tuổi trẻ,

Đỗ Huy: *Nghĩ về mùa xuân và tuổi trẻ...*

tấn công vào những nhu cầu tình dục và vật chất đối với thế hệ trẻ. Nhiều công nghệ văn hoá mới của những nhà tư bản không chỉ là đáp ứng các nhu cầu giải trí thông thường của tuổi trẻ. Nó còn có mục tiêu kinh tế tích tụ tư bản và mục tiêu chính trị thông qua việc tác động mạnh lên ý thức xã hội để làm cho tuổi trẻ xa rời những lý tưởng xã hội tốt đẹp, thoả mãn các nhu cầu cá nhân về tình dục và bạo lực, quay lưng lại với dân tộc mình. Vì thế, hơn lúc nào hết, tuổi trẻ cần kiên định lý tưởng cao đẹp mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã giáo dục. Chỉ có như vậy tuổi trẻ mới trở thành người chủ xứng đáng của dân tộc và mãi mãi là mùa xuân của xã hội mới.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, để tuổi trẻ Việt Nam xứng đáng là biểu tượng mùa xuân của xã hội, ngoài việc suốt đời phấn đấu cho lý tưởng xã hội chủ nghĩa, nhất thiết tuổi trẻ phải trau dồi đạo đức mới. Người viết: "Thanh niên muốn xứng đáng vai trò người chủ phải học tập... yêu tổ quốc... yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, yêu đạo đức... phải thực hiện đức tính trong sạch, chất phác, hăng hái, cần kiệm, xoá bỏ hết những vết tích nô lệ trong tư tưởng và hành động".

Đạo đức, với tư cách là một thành tố quan trọng của ý thức xã hội, một cơ chế điều chỉnh hành vi của con người, là phương thức xác lập mối quan hệ giữa cá nhân và xã hội, giữa lợi ích xã hội và lợi ích cá nhân; chúng trở thành một tiêu chuẩn quan trọng của nhân cách. Đạo đức mới phản ánh những lợi ích cơ bản của quan hệ xã hội mới. Nó cổ vũ chủ nghĩa yêu nước quốc tế, chủ nghĩa tập thể, chủ nghĩa nhân đạo cao cả, làm cho mỗi người tăng thêm phẩm giá, có tinh thần trách nhiệm cao, có ý thức tổ chức rõ ràng, có tình cảm tương thân tương ái vô tư. Để tuổi trẻ mãi mãi là mùa xuân của xã hội, là người chủ xứng đáng của một dân tộc anh hùng; Chủ tịch Hồ Chí Minh vì một tình yêu ruột thịt với tuổi trẻ; Người luôn quan tâm đến việc bồi dưỡng đạo đức mới cho thanh niên. Chủ tịch Hồ Chí Minh nói rằng: đạo đức là cái gốc của xã hội và của mỗi con người. Xã hội mà băng hoại về đạo đức, con người mà vô đạo đức, thanh niên thiếu đạo đức thì cái ác, cái xấu sẽ đến đe dọa và gõ cửa từng nhà; lũng đoạn từng người, tàn phá tuổi trẻ.

Khi xây dựng những quan hệ đạo đức mới cho xã hội, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn luôn chú ý đến rèn luyện nhân tài trẻ tuổi, bởi vì nói cho cùng, mỗi xã hội muốn mãi mãi thanh xuân thì đạo đức phải tạo ra sức trẻ của các nhân tài. Cha ông ta nói rằng, "Hiển tài là nguyên khí của quốc gia". Đất

nước mạnh hay yếu, có sức sống hay tàn tạ là do nguyên khí (hiển tài) được gìn giữ và phát triển. Hiển tài là khái niệm kết hợp một cách hữu cơ giữa đạo đức và tài năng. Nhiều người trẻ tuổi đã tách hai vấn đề này ra khỏi sự phát triển nhân cách của mình và nhiều khi ít quan tâm đến đạo đức, vì họ cho rằng, đạo đức chỉ ràng buộc tự do của tuổi trẻ. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói rằng, muốn là người chủ của đất nước anh hùng "thanh niên phải có đức, có tài. Có tài mà không có đức ví như một anh làm kinh tế tài chính rất giỏi nhưng lại đi đến thụt két, thì chẳng những không làm được gì ích lợi cho xã hội, mà còn có hại cho xã hội nữa. Nếu có đức mà không có tài ví như ông Bụt không làm hại gì, nhưng cũng không làm lợi gì cho loài người"¹⁰.

Trong di sản tư tưởng Hồ Chí Minh, đạo đức mới khác rất xa với đạo đức cũ. Bác Hồ nói: "Đạo đức mới là đạo đức vĩ đại"¹¹. Đó là đạo đức tiến bộ không phải là đạo đức thủ cựu. Nó tôn trọng sự bình đẳng các dân tộc, giới tính, giai cấp và thế hệ. Đạo đức cũ như người đi lộn đầu xuống đất, còn đạo đức mới thì con người được đứng thẳng trên hai chân của mình mà tiến. Đạo đức mới tôn trọng mọi sáng kiến của thế hệ trẻ, đảm bảo mọi điều kiện để thế hệ trẻ phát triển. Đạo đức mới mang lại sức mạnh, lòng nhân ái và tinh thần tự lập, tự cường vô biên cho thế hệ trẻ.

Trong di sản tư tưởng đạo đức của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh quan tâm tới ba nhóm lợi ích: lợi ích tập thể, lợi ích cá nhân và sự hội nhập giữa hai nhóm lợi ích đó. Chủ tịch Hồ Chí Minh coi sự cộng đồng về lợi ích cơ bản sẽ định hướng mục tiêu các lý tưởng, tạo cơ sở vững chắc cho sự tiến bộ xã hội. Quan tâm đến lợi ích chung và chống chủ nghĩa cá nhân, nhưng Bác Hồ nói rằng: "Đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân không phải giày xéo lên lợi ích cá nhân"¹².

Bác Hồ coi lợi ích cá nhân là một thực thể tồn tại đích thực trong các quan hệ đạo đức mới. Những sở thích cá nhân, những mảnh đời riêng của mỗi gia đình được Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm khi nó không mâu thuẫn với lợi ích tập thể.

Hiện nay, do sự phát triển của cơ chế thị trường, chủ nghĩa cá nhân cũng phát triển mạnh trong thế hệ trẻ. Việc mang hết sức lao động của mình cống hiến cho xã hội, làm giàu cho bản thân được xã hội chấp nhận. Tuy nhiên, một bộ phận thanh niên đã ham hưởng lạc, ham làm giàu, lấy sự cá nhân hoá là tất cả, nâng lợi ích riêng thành lợi ích vị kỷ, xâm phạm vào lợi ích tập thể, làm

bằng hoại đạo đức xã hội. Điều đó đã làm xấu hình ảnh người thanh niên trong xã hội mới. Những người thanh niên này sẽ trở thành những cây gỗ mục trong mùa xuân bát ngát của xã hội những con người sống vì mọi người, yêu thương, san sẻ và giúp đỡ đồng loại. Họ vĩnh viễn không thể trở thành những mầm xuân và không thể bao giờ góp phần tạo nên những mùa xuân của xã hội được.

Hiện nay ở nước ta có một bộ phận thanh niên sống buông thả, nghiện hút, trộm cắp, để đóm, ăn chơi trác táng, phá hỏng kỷ cương đạo đức của xã hội. Xã hội phải giúp đỡ nhân đạo cho nhóm thanh niên này trong các trường giáo dưỡng, các trại cải tạo, các cơ sở cai nghiện để họ hoàn lương. Con sâu bỏ rầu nổi canh. Mùa xuân của xã hội ta đang phải trải qua những ngày tháng "thời tiết xấu", song nhất định cái thiện sẽ thắng cái ác, cái đúng sẽ thắng cái sai, đó là quy luật muôn đời của cuộc sống.

Trước những hiện tượng thiếu đạo đức, vô văn hoá xuất hiện nhiều trong cuộc sống, Chủ tịch Hồ Chí Minh đòi hỏi thanh niên phải sống và làm việc theo hiến pháp và pháp luật.

Trong di sản tư tưởng Hồ Chí Minh, đối với thanh niên thì lối sống tự do là bộ phận quan trọng của nhân cách tuổi trẻ. Tự do cần như không khí và ánh sáng của tuổi trẻ. Người thanh niên có tự do là biết tự chủ, tự tin, tự quyết và tự chịu trách nhiệm. Người thanh niên có tự do là người thanh niên có bản lĩnh, biết yêu thương và biết yêu mình, biết làm việc cho mình và cho xã hội đã tạo ra mình. Đó là tự do khi nhận thức được cái tất yếu. Tự do như vậy là tự do có văn hoá, tự do trong khuôn khổ pháp luật, phát triển tự do của mình, đồng thời tôn trọng tự do của toàn xã hội. Tất cả thanh niên muốn sống tự do thì phải tôn trọng hiến pháp và pháp luật. Hiến pháp và pháp luật là cơ sở tuyệt đối đúng để đảm bảo cho xã hội được vận hành một cách tự do, và thanh niên thả sức tự do trong khuôn khổ hiến pháp và pháp luật.

Rất nhiều người trẻ tuổi đã không hiểu được mối quan hệ giữa tự do và tất yếu trong xã hội. Họ có rất nhiều quyền dân chủ, nhưng nhiều khi đã không biết dùng quyền dân chủ của mình mà lại có lúc đòi những quyền dân chủ trong khi hiến pháp và pháp luật Việt Nam chưa cho phép hoặc không cho phép.

Luật pháp mang rõ tính dân tộc và tính thời đại. Cái mà nhiều bạn trẻ thường gọi là toàn trị và dân làm chủ thì không một quốc gia nào giống nhau. Nó có sự sinh thành lịch sử của nó. Chủ tịch Hồ

Chí Minh khi xây dựng hiến pháp Việt Nam luôn luôn hướng tới một nền dân chủ toàn diện của dân, do dân và vì dân trong khuôn khổ nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Cái hiến pháp ấy, cái bộ luật ấy đã được thông qua tại Quốc hội của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà trước kia và Quốc hội Nước Cộng hoà Xã hội chủ nghĩa Việt Nam hiện nay. Đó là hiến pháp và luật pháp tạo khả năng tốt nhất cho thế hệ trẻ đại biểu xứng đáng cho mùa xuân của đất nước. Và, hiến pháp và luật pháp ấy là những nền tảng dân chủ quan trọng để đất nước yêu thương, nâng niu, dịu dặt thế hệ trẻ; để thế hệ trẻ xứng đáng trở thành người chủ ưu tú của nước nhà.

Tuổi trẻ Việt Nam sống, chiến đấu, lao động, học tập theo hiến pháp và pháp luật thì nhất định mình sẽ có nhiều cơ hội tự do hơn trong sinh tồn và giao tiếp. Hiến pháp và pháp luật là kỷ cương, là pháp nước là máu thịt của tuổi trẻ. Nó bảo đảm cho tuổi trẻ sống tự do hơn, và tuổi trẻ phải phát triển tự do của mình trong khuôn khổ hiến pháp và pháp luật.

Cùng với lối sống có lý tưởng tiên tiến, đạo đức trong sáng và tuân thủ pháp luật; để thanh niên trở thành người chủ xứng đáng của xã hội, trong thời đại anh hùng; Chủ tịch Hồ Chí Minh nói rằng: Thanh niên còn cần phải nắm vững khoa học kỹ thuật hiện đại.

Nước ta là một nước chậm phát triển. Muốn tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hoá thì phải công nghiệp hoá, hiện đại hoá. Công nghiệp hoá, hiện đại hoá là quy luật chung, là giải pháp tất yếu của mọi nước tiến từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn. Công nghiệp hoá, hiện đại hoá là giải pháp để nước ta sánh vai cùng với bè bạn năm châu trên thế giới. Công nghiệp hoá, hiện đại hoá là cơ hội và cũng là thách thức đối với thế hệ trẻ. Chủ tịch Hồ Chí Minh nói rằng, nước ta mạnh hay yếu, thịnh hay suy, có sánh vai được cùng với bè bạn năm châu hay không chính là do thế hệ trẻ có nắm được khoa học và kỹ thuật để công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước hay không?

Để Công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, để thanh niên trở thành người chủ xứng đáng của xã hội mới và cũng để cho xã hội mới trở thành niềm tự hào của thanh niên, thì ngay từ năm 1945 khi nước ta vừa giành được chính quyền sau những năm tháng nô lệ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói rằng: "Thanh niên nên cố gắng học tập các kỹ thuật để trở thành những tay chuyên môn nhân tài ứng dụng vào các ngành thực nghiệm và các cơ

Đỗ Huy: *Nghĩ về mùa xuân và tuổi trẻ...*

quan hành chính"¹³.

Nước ta là một nước tiểu nông. Thanh niên nông thôn chiếm số đông trong dân số. Muốn công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước nhất định phải đào tạo kỹ năng lao động mới cho số đông thanh niên này.

Nhận thức rõ sự cần thiết phải đào tạo nhân tài cho đất nước. Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ mở nhiều trường học các cấp trong nước, mà Người còn gửi rất nhiều thanh niên sang các nước ngoài như Liên Xô, Trung Quốc, và nhiều nước Đông Âu khác để học tập khoa học, kỹ thuật về kiến thiết đất nước. Ngay từ khi nước ta vừa giành được độc lập từ tay người Pháp, ngày 01/11/1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã gửi thư cho ngài Bộ trưởng Ngoại giao Hoa Kỳ đề nghị "được gửi một phái đoàn khoảng năm mươi thanh niên Việt Nam sang Mỹ với ý định, một mặt thiết lập những mối quan hệ văn hoá thân thiết với thanh niên Mỹ, và, mặt khác để xúc tiến việc tiếp tục nghiên cứu về kỹ thuật, nông nghiệp cũng như các lĩnh vực chuyên môn khác"¹⁴.

Để công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, nước Nga Sa Hoàng đã đào tạo những thanh niên Nga ngay từ cuối thế kỷ XIX. Năm 1840 những thanh niên da trắng Mỹ đã được tiếp thu các tri thức mới phục vụ cho cuộc cách mạng công nghiệp. Nước Nhật đã đào tạo thanh niên để công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước trước hàng thế hệ. Với nhân quan thiên tài, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chuẩn bị từ rất xa cho sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá khi đất nước còn chiến tranh.

Quan tâm tới nguồn lực trẻ tuổi để họ trở thành những người chủ xứng đáng của đất nước; dù đất nước đang có chiến tranh khốc liệt, nhưng Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn chăm lo sáu sắc đến lĩnh vực giáo dục và đào tạo. Người cho mở nhiều hệ thống các nhà trường, các lĩnh vực học tập khác nhau, trong khi cuộc chiến tranh đang gặp rất nhiều khó khăn-để đào tạo nhân tài trẻ tuổi cho đất nước. Đối với Người, dạy tốt, học tốt thì xã hội mới phát triển, thanh niên mới tiến bộ. Người khẳng định: "Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu"¹⁵.

Hiểu rất rõ trình độ khoa học và kỹ thuật của thanh niên ta còn kém so với trình độ quốc tế, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khuyến khích mọi khả năng sáng tạo của thanh niên. Người đề xuất các cách thức học cho các cấp học để nâng cao chất lượng học tập. Những tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo dục đào tạo khoa học và kỹ thuật cho thanh niên là một di sản tinh thần vô cùng quý báu

không những cho những năm đã qua mà cả ngay trong tình hình giáo dục ở nước nhà hiện nay.

Thực trạng giáo dục ở nước ta hiện nay là dạy chưa tốt và học cũng chưa tốt. Muốn công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước thì phải có một cuộc cách mạng trong giáo dục để cho chất lượng dạy và học đáp ứng tốt nhất nhu cầu phát triển đất nước. Thanh niên muốn trở thành người chủ xứng đáng của xã hội phải học tốt hơn và xã hội muốn thanh niên là mùa xuân của xã hội thì xã hội cũng phải nâng cao chất lượng đào tạo khoa học, kỹ năng lao động để họ đủ sức làm cho xã hội mãi mãi có sức thanh xuân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh nói rằng: "Thời đại chúng ta bây giờ là thời đại vệ tinh nhân tạo, nghĩa là thời đại của khoa học phát triển rất mạnh"¹⁶. Thời đại vệ tinh nhân tạo biểu trưng cho sự phát triển vượt bậc, toàn diện của cả khoa học tự nhiên và khoa học xã hội. Ở đó biểu hiện tổng hợp về những thành tựu khoa học trong thời đại, tuổi trẻ cần nắm lấy cơ hội ấy để đưa dân tộc ta lên một tầm cao mới, bởi vì thực sự chỉ có tuổi trẻ mới làm được việc này.

Rất yêu khoa học, say mê lý tưởng cộng sản, là một nhà đạo đức và đạo đức học lớn và cũng là một nhà mỹ học xuất sắc, Chủ tịch Hồ Chí Minh hiểu rất rõ tình yêu cái đẹp của tuổi trẻ. Vì yêu cái đẹp mà tuổi trẻ sẽ trẻ hơn và sống tốt hơn. Vì yêu cái đẹp tuổi trẻ sẽ yêu khoa học và thích thú với sáng tạo nghệ thuật. Trải nghiệm tâm lý tuổi trẻ, hoà nhịp cùng với tình yêu cái đẹp của tuổi trẻ, Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là một nhà lý luận về nghệ thuật mà còn có những sáng tạo nghệ thuật lớn gắn bó với cái đẹp, với mùa xuân. Tháng Giêng, mùa xuân năm 1948 trên đường đi đánh giặc giữa đêm Nguyên Tiêu bát ngát xuân của trời, xuân của nước, xuân của sông; cảm xúc đến tột độ về cái đẹp của mùa xuân Tổ quốc, Người đã viết:

*Kim dạ Nguyên tiêu nguyệt chính viên
Xuân giang, xuân thủy tiếp xuân thiên*

Yên ba thân xứ đậm quân sự

Dạ bán quy lai nguyệt mãn thuyền

(Hồ Chí Minh- Nguyên Tiêu)

(Rằm xuân lồng lộng trăng soi

Sông xuân, nước lẫn màu trời thêm xuân

Giữa dòng bàn bạc việc quân

Khuya về bát ngát trăng ngân đầy thuyền).

Yêu nghệ thuật, say mê cái đẹp; trong di sản tư tưởng của mình, Hồ Chí Minh khát khao rèn tạo người thanh niên có mỹ cảm đúng đắn, có tài năng hưởng thụ và đánh giá nghệ thuật. Người đã mở rất nhiều trường để đào tạo nhân tài thanh niên trong

lĩnh vực thẩm mỹ. Khát vọng đất nước ngày một đẹp hơn và thanh niên ngày càng phát triển tài năng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã cử nhiều thanh niên sang nước ngoài học tập và biểu diễn nghệ thuật. Người cũng mời nhiều đoàn nghệ thuật của thanh niên nước ngoài vào biểu diễn nghệ thuật ở nước ta. Chủ tịch Hồ Chí Minh hiểu sâu sắc, nghệ thuật sáng tạo theo quy luật của cái đẹp nên Người rất chăm lo đến phát triển nền nghệ thuật dân tộc thông qua tài năng trẻ tuổi.

Tuổi trẻ say mê sáng tạo nghệ thuật, khát khao cái đẹp, luôn mong muốn mình đẹp hơn và nhiều người trẻ tuổi đều mong muốn như vậy nên xã hội sẽ đẹp hơn. Hiểu được mối quan hệ nội tại giữa các hoạt động sáng tạo của tuổi trẻ với cái đẹp, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định rằng, nếu tuổi trẻ được giáo dục thẩm mỹ thì nhất định sẽ giúp đỡ họ sống tốt hơn và sáng tạo cũng tốt hơn khi biết "phân biệt được cái gì đẹp, cái gì không đẹp"¹⁷.

Đối với Chủ tịch Hồ Chí Minh, để thanh niên trở thành người chủ năng động của xã hội thì người thanh niên không chỉ có lý tưởng tiên tiến, có đạo đức trong sáng, sống và làm việc theo hiến pháp và pháp luật, có khả năng sáng tạo khoa học, kỹ thuật mà họ cần phải có mỹ cảm, biết yêu cái đẹp, ghét cái xấu, cổ vũ cho những hành động cao cả, anh hùng và chống lại cái thấp hèn. Mỹ cảm của con người là một năng lực rất đặc biệt, nó gắn liền với lý tưởng, ước mơ, hoài bão và sở thích. Nó có cơ sở từ cái đúng và cái tốt. Khả năng đặc biệt của mỹ cảm là liên tưởng, liên kết, cổ vũ và kích thích mọi hoạt động sáng tạo. Khả năng này thâm nhập vào mọi hoạt động, tạo nên những chuỗi sáng tạo liên tiếp. Mỹ cảm làm cho con người phong phú và tạo nên những hoạt động phong phú của con người. Nó đánh thức những khát vọng sâu thẳm của tuổi trẻ. Nó tạo nên ý chí và tình thương; là động lực to lớn nâng cao giá trị con người. Mỹ cảm gắn bó chặt chẽ với hoạt động nghệ thuật của con người, đặc biệt là ở tuổi trẻ.

Chủ tịch Hồ Chí Minh hiểu rất rõ vai trò của nghệ thuật trong đời sống của tuổi trẻ nên Người luôn luôn quan tâm làm sao cho tuổi trẻ biết hưởng thụ, biết đánh giá, biết sáng tạo những tác phẩm nghệ thuật đẹp.

Sáng tạo theo quy luật của cái đẹp, tuổi trẻ sẽ làm cho mình đẹp hơn và xã hội đẹp hơn. Đó chính là quy luật làm cho tuổi trẻ mãi mãi xuân xanh và xã hội cũng mãi mãi gắn liền với sức sống của tuổi trẻ.

(Xem tiếp theo trang 85)

xúc của những con người trong cuộc bộc lộ đam mê, sâu sắc, mặn nồng, tràn đầy trong các trang viết. Và, chính bằng chính thể tư tưởng-cảm xúc này mà những giá trị văn hoá trong nhân cách Bộ đội Cụ Hồ đến được với bạn đọc, đến được với người chiến sĩ, với thế hệ trẻ Việt Nam hôm nay, được họ thấu hiểu và trải nghiệm. Những câu chuyện ngày xưa ấy giúp cho thế hệ trẻ hôm nay có thể nhìn vào tận đáy lòng mình để thấy hết được cái giá mà bao thế hệ cha ông đã phải trả trong cuộc đấu tranh giành thắng lợi cho cuộc sống hôm nay, ý thức về trách nhiệm trước sự tồn vong và phát triển của đất nước, khí phách của con người Việt Nam và nghĩa vụ của những người còn sống. Từ đó, hình thành nên

thái độ đối với Tổ quốc, với nhân dân trong sự thống nhất sinh động giữa lý trí và tình cảm, tư tưởng và tâm lý. Và, như thế, khi giá trị văn hoá Bộ đội Cụ Hồ được thấm sâu vào tới tận máu thịt, hồi ký, nhật ký chiến tranh đã mang lại cho người đọc một cảm nhận rõ ràng, có sức thuyết phục lớn hơn ngàn lần những lời giáo huấn khô khan. Thông qua sự tác động đó, hồi ký, nhật ký góp phần làm chuyển biến tư tưởng, tình cảm của con người và thôi thúc con người hành động, góp phần giáo dục truyền thống cách mạng, truyền thống quân đội, nuôi dưỡng và phát triển những giá trị văn hoá Bộ đội Cụ Hồ trong nhân cách người chiến sĩ, trong tất cả chúng ta, đặc biệt là thế hệ trẻ, hôm nay và mai sau.

P.B.T

(Tiếp theo trang 17)

Sáng tạo theo quy luật của cái đẹp, tuổi trẻ sẽ giữ vững lý tưởng tiên tiến, đạo đức trong sáng, khả năng nắm bắt khoa học, say mê lao động, tin yêu cuộc sống. Sáng tạo theo quy luật của cái đẹp là tuổi trẻ biết phát triển bản thân mình bằng tài năng của mình trong sự phát triển hài hoà với các thế hệ khác. Sáng tạo theo quy luật của cái đẹp sẽ làm cho tuổi trẻ biết kết hợp năng động giữa các giá trị truyền thống với các giá trị hiện đại, các giá trị dân tộc với các giá trị quốc tế, các giá trị cá nhân với các giá trị xã hội, giữa con người và tự nhiên để khẳng định mãi mãi sức trẻ của mình xứng đáng là mùa xuân của xã hội.

Di sản tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về mùa xuân và tuổi trẻ chứa đầy năng lượng tiềm ẩn. Nó làm cho tuổi trẻ yêu cái đẹp của lý tưởng xã hội chủ nghĩa, của nghệ thuật, vươn tới những tầm cao của khoa học, sống, chiến đấu, lao động và học tập theo cái đúng, cái tốt, cái đẹp. Di sản ấy giúp cho tuổi trẻ mãi mãi thanh xuân và xã hội Việt Nam bát ngát những mùa xuân./

Đ.H

Chú thích:

- 1, 2- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 4, Nxb. Chính trị Quốc gia Hà Nội 1995, tr. 167 và 33.
- 3- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 10, Sđd, tr. 488.
- 4- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 5, Sđd, tr. 185.
- 5- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 5, Sđd, tr. 185.
- 6- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 7, Sđd, tr. 398.
- 7- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 5, Sđd, tr. 186.
- 8- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 7, Sđd, tr. 455.
- 9- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 7, Sđd, tr. 398.
- 10- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 9, Sđd, tr. 1172.
- 11- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 5, Sđd, tr. 252.
- 12- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 9, Sđd, tr. 291.
- 13- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 4, Sđd, tr. 86.
- 14- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 4, Sđd, tr. 80.
- 15- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 4, Sđd, tr. 8.
- 16- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 9, Sđd, tr.174.
- 17- *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 8, Sđd, tr. 74.

ĐỒ HUY: THINKING ABOUT SPRING AND YOUTH IN HO CHI MINH IDEOLOGICAL HERITAGE

When alive, President Hồ Chí Minh always saw youth as a sign of society and nation of the country's future, and he paid special attention to Vietnamese youth. His thoughts and activities formed the basis for the so-called Hồ Chí Minh Ideological Heritage on spring and youth, which is full of potential energy that helps Vietnamese young generations find the right way to the future.